

Становище

относно
представените работи на доц. д-р Тодор Полименов за
участие в конкурс, обявен в ДВ, бр. 44/29 май, 2018, за заемане на
академичната длъжност „професор“ по професионално направление
2.3 Философия (Логика)
за нуждите на Софийски университет „Св. Кл. Охридски”

Познавам Тодор Полименов от четиринадесет години, от честването на 115-та годишнина от рожданието на Лудвиг Витгенщайн и проведените по този повод конференции в Благоевград, София и Велико Търново. Силно впечатление ми направиха както изказванията му на конференциите, така и публикуваната негова статия „Фреге vs. Витгенщайн“ в изданието след честванията сборник *Лудвиг Витгенщайн и аналитичната философия*, 2005 (Стойчева, М. (съст.), София: КУТУ, 82–105). Все пак истинското значение на Полименов като изследовател и капацитет в областта на логиката и Аналитичната философия осъзнах по-късно, след като прочетох и препрочетох преводите му на Фреге и чудесно написаните коментарни статии в издадените от него книжки *КХОРА*. Високото ми мнение за Полименов окончателно се оформи, след като прочетох трудът му, с който се хабилитира, *Субстанции, универсалии, пропозиции. Метафизика и философия на езика* (София: Вулкан 4, 2013, 203 с.). Последната глава на тази първа монография на кандидата „Изречения, мисли, стойности по истинност” (с. 130 – 194) и досега препрочитам и вероятно винаги ще я чета в опит докрай да разбера идеите на Фреге. Тази монография на Полименов ме накара да издиря всичко публикувано от него на български език и внимателно да го проуча. За нещастие въпреки усилията ми не успях да публикувам рецензия за този първи обемен труд на Полименов. Затова пък след излизането на втората му книга *Истина и смисъл. Категории на логическия анализ на езика* (София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, 383 с.), която днес е представена за конкурса, написах две рецензии. Едната е на английски език и очаквам публикуването ѝ в книжка първа за 2019 г. на списание „Философия”, а другата е на български език и може да се прочете в сп. „Нота бене”, бр. 41/2018.

За достойнствата и качествата на Полименов често съм се изказвал, при това и формално, и неформално. Преди няколко години в две мои статии

написах, че според мен Полименов е най-добрият преводач и познавач на Фреге и затова в негово лице трябва да виждаме „бащата на българското фрегеизание“.

До момента не съм чувал някой да е оспорил това мнение. В публикуваната вече рецензия, за която по-горе споменах, на едно характерно място казвам: „Струва ми се, че не преувеличавам, ако кажа, че в областта на логическия анализ на езика човек може да започне образованието си единствено с преводите и трудовете на Тодор Полименов. Не се съмнявам, че в тази област студенти и изследователи скоро ще навлизат, четейки някаква селекция от статиите на Тодор Полименов.“

В писмен вид по-голяма похвала за мой колега не съм изказвал. Полименов не просто я заслужава – тя трябва високо да се оповести, защото по мое дълбоко убеждение в случая се отнася до човек с безспорни постижения в съвременната философска мисъл на България.

Напълно съм съгласен с всичко, което кандидатът в конкурса доц. Полименов изброява като свои приноси; списъкът му с цитирания може да се продължи, най-малкото с оглед на мои статии с позовавания на негови трудове.

Няколко думи по същество за основния представен тук труд на Полименов *Истина и смисъл*. Книгата е много ясно структурирана в две части – историческа, със заглавие „История на логическия анализ на езика“, която включва първите осем глави, и системно-философска, със заглавие „Категории на логическия анализ на езика“, където са останалите глави от девета до двадесет и втора. Както проличава от второто заглавие, почти повторение на общото заглавие на книгата, в съдържателно отношение именно втората част е по-важната, т.е. тя „носи“ теоретичната тежест на творбата. Същевременно първата историческа част, в която са видни „мостовете“ към първия обемен труд на Полименов – споменатата вече книга *Субстанции, универсалии, пропозиции. Метафизика и философия на езика* – е много важна както за разбирането на втората част на *Истина и смисъл*, така и за изграждането на по-обща представа за причините през двадесети век буквално да „избухне“ философията на езика. В тази първа част е очертано „дълголетието“ на логическия анализ на езика“, константната му вплетеност, макар и в неразвити форми, в общото философско развитие през вековете.

Същинското изследване обаче - и като *начин*, и като *насока* – се разгръща във втората част на книгата. В глава девета Полименов дава решение на важния въпрос за „стартовата точка“ на изследването. Това е всъщност колкото *решение*, толкова и *избор*, който обаче предопределя *как* ще продължи изследването, от една страна, а от друга, задава и *насоката*, в която ще се развие изследователската стратегия.

Връщайки се назад към първоначалата на логиката като теория на изводимостта или преноса на истинността, и по-специално към нейния прародител Аристотел, Полименов припомня, че стартовата точка за него, за Аристотел, са *понятията* и съответно „логиката на понятията“. Превратът на Фреге обаче, т.е. онова, върху което е основана модерната логика, не е логиката на понятията и съответно триадата „понятие-съждение-умозаклучение“. Както е известно, в провокираната може би от разговорите с младия Витгенщайн статия *Мисълта (Der Gedanke)* Фреге тръгва от „феномена на истинността“, като го смята за основополагащ, за „задаващ хоризонта на логиката“, т.е. той „започва своите логически изследвания тъкмо с *понятието за истина*“ (с. 102).

Така въпросът за истината и нейното „място“ идентифицира стартовата точка на изследването“ (пак там). „Мястото на истината“ Полименов открива в *речевия акт*. Той е за него стартовата точка, обоснована много убедително до края на главата.

Оттук насетне изследването - и като *начин*, и като *насока* – се разгръща последователно без особени препятствия. Последователно, в главите между десета и двадесет и втора, на основата на оригинален философски анализ, базиран на първичната категория „речеви акт“, стъпка по стъпка и посредством разглеждането на множество конкретни примери Полименов изгражда системата от понятия на логическия анализ на езика от рода на „твърдение“, „условие за истинност“, „генерализация“, „елементарно изречение“, „предикат“, „многместен предикат“, „предикат от втора степен“, „сингуларен термин“, „собствено име“, „определително описание“, „екстензия“, „интензия“, „пропозиция“, „понятие“, „клас“ и др. По такъв начин успешно е реализирана главната цел на изследването, а именно: „...изграждането на теорията, в която се изработва инструментариумът на логическия анализ – теорията, въвеждаща

понятията, с чиято помощ той [анализът] изследва проблематични феномени“ (с. 98).

В заключение на основата на гореказаното за достойнствата на кандидата Тодор Полименов като изследовател и преподавател, както и на достойнствата на представените за конкурса негови творби, убедено изказвам моята положителна преценка той да заеме академичната длъжност „професор” в СУ „Св. Климент Охридски”. Препоръчвам и на останалите членове на научното жури да гласуват в същия дух заедно с мен.

2 ноември 2018 г.

доц. д-р Камен Лозев